SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 246/05-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. marca 2006 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Báránya a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Ing. J. T., B., zastúpeného advokátkou Mgr. E. B., B., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Bratislava III v konaní sp. zn. 28 C 110/97, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. T. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 28 C 110/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e v konaní sp. zn. 28 C 110/97 konať bez zbytočných prieťahov.

3. Ing. J. T. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 75 000 Sk (slovom sedemdesiatpäťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á uhradiť trovy právneho zastúpenia Ing. J. T. v sume 5 302 Sk (slovom päťtisíctristodva slovenských korún) na účet advokátky Mgr. E. B.

5. Okresný súd Bratislava III j e p o v i n n ý uhradiť Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky trovy právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisíctristodva slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

6. Sťažnosti Ing. J. T. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. júna 2005 doručená sťažnosť (doplnená podaním právnej zástupkyne z 25. novembra 2005) Ing. J. T., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. E. B., B., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 28 C 110/97.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 246/05-26 zo 7. decembra 2005 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

Podpredseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu, ktorá bola okresnému súdu doručená 9. januára 2006, vyjadril, že okresný súd netrvá na verejnom

pojednávaní pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľa vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 13. januára 2006 oznámila, že netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci, v ktorej je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvádza, že 31. októbra 1997 podal na okresnom súde žalobu vo veci neuhradenia mzdy a odstupného v súvislosti s prechodom práv a povinností z pracovnoprávnych vzťahov v zmysle ustanovenia § 249 Zákonníka práce. Návrh žaloby následne doplnil podaním z 29. decembra 1997 a ďalšou úpravou žalobného návrhu zo 4. mája 2004 v súvislosti s vývojom súdneho konania.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) oznámilo 8. júna 2004 sťažovateľovi, že jeho sťažnosť zo 7. apríla 2004 postupuje na vybavenie okresnému súdu. Okresný súd vyhodnotil 15. augusta 2004 sťažnosť sťažovateľa na prieťahy v konaní ako dôvodnú. Ministerstvo spravodlivosti oznámilo 11. februára 2005 sťažovateľovi, že pristupuje k sledovaniu súdneho konania, a 2. marca 2005 na opakovanú sťažnosť sťažovateľa oznámilo, že bude vybavenie sťažnosti sledovať. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) 23. mája 2005 konštatoval, že sťažnosť sťažovateľa je čiastočne opodstatnená.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti ďalej uvádza, že od októbra 1997 do konca novembra 2005 okresný súd nerozhodol právoplatne vo veci samej ani na prvom stupni, pričom vec nie je zložitá.

S prihliadnutím na uvedené skutočnosti sťažovateľ vo svojom návrhu výroku rozhodnutia (petite) žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní sp. zn. 28 C 110/97 a prikázal okresnému súdu konať v uvedenej veci bez zbytočných prieťahov. Sťažovateľ zároveň požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk.

Ústavný súd výzvou z 2. januára 2006 požiadal predsedu okresného súdu, aby sa v zmysle ustanovenia § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde vyjadril k sťažnosti sťažovateľa. Podpredseda okresného súdu sa v podaní doručenom ústavnému súdu 20. februára 2006 (v ktorom vyjadril aj súhlas s upustením od ústneho pojednávania) k predmetnej veci nevyjadril z dôvodu *„... pracovnej zaťaženosti“*.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, stanoviska podpredsedu okresného súdu, ako aj podrobného preštudovania spisu okresného súdu sp. zn. 28 C 110/97 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľ doručil okresnému súdu 31. októbra 1997 žalobu vo veci neuhradenia mzdy a odstupného v súvislosti s prechodom práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávnych vzťahov podľa ustanovenia § 249 Zákonníka práce proti odporcovi N., B. (ďalej len „odporca“).

Okresný súd vydal 20. novembra 1997 pokyn na doručenie prípisu sťažovateľovi, aby v určenej lehote upresnil petit žaloby za účelom vyrubenia súdneho poplatku. Sťažovateľ doručil okresnému súdu odpoveď na uvedený prípis 29. decembra 1997.

Okresný súd vydal 20. januára 1998 pokyn na zaslanie výzvy sťažovateľovi, aby uhradil súdny poplatok za podanie návrhu na začatie konania. Úhrada súdneho poplatku bola okresnému súdu doručená 5. februára 1998. Okresný súd vydal 16. marca 1998 pokyn

na doručenie žaloby sťažovateľa odporcovi, aby sa k nej v určenej lehote vyjadril. Okresnému súdu bolo 7. apríla 1998 doručené stanovisko odporcu k žalobe sťažovateľa.

Okresný súd vydal 29. októbra 1998 pokyn na doručenie stanoviska odporcu sťažovateľovi. Okresný súd nariadil 20. novembra 2003 termín pojednávania na 11. február 2004. Odporca požiadal okresný súd listom z 10. februára 2004 o odročenie pojednávania na obdobie po 1. apríli 2004 z dôvodu *„konštituovania nových orgánov štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti“* a ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní 11. februára 2004.

Pojednávanie 11. februára 2004 bolo uznesením odročené na 7. apríl 2004 z dôvodu ospravedlnenej neprítomnosti odporcu. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 20. februára 2004 vyjadrenie k predmetu konania. Podľa úradného záznamu okresného súdu z 31. marca 2004 poverený zástupca odporcu nahliadol v uvedený deň do posudzovaného spisu.

Na pojednávaní 7. apríla 2004 vypovedali účastníci konania a pojednávanie bolo uznesením odročené na 10. máj 2004 za účelom ďalšieho dokazovania. Odporca doručil okresnému súdu 15. apríla 2004 písomnosti týkajúce sa predmetu konania. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 4. mája 2004 upresnenie petitu žaloby v súvislosti s dĺžkou posudzovaného konania.

Na pojednávaní 10. mája 2004 okresný súd vykonal ďalšie dokazovanie a pojednávanie bolo uznesením odročené na neurčito. Okresný súd vydal 10. mája 2004 pokyn na uloženie predmetného spisu na lehotu 20 dní a následné predloženie zákonnej sudkyni. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 11. mája 2004 upresnenie petitu žaloby v súvislosti s dĺžkou posudzovaného konania. Podľa úradného záznamu okresného súdu z 22. júna 2004 bol predmetný spis predložený zákonnej sudkyni v uvedený deň a 23. júna 2004 podpredsedovi okresného súdu.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení sp. zn. Spr. 2088/2004 z 15. augusta 2004 vyhodnotil sťažnosť sťažovateľa na prieťahy v konaní zo 7. apríla 2004 ako dôvodnú

(č. l. 127 spisu). Podľa úradného záznamu okresného súdu z 3. februára 2005 predmetný spis predložený 23. júna 2004 podpredsedovi okresného súdu bol znovu vrátený do civilnej kancelárie okresného súdu 3. februára 2005. Podľa úradného záznamu zo 4. februára 2005 vypracovaného zákonnou sudkyňou (č. l. 130 spisu) bol spis vrátený a jej predložený 4. februára 2005.

Predseda okresného súdu listom sp. zn. Spr. 2088/2004 z 10. marca 2005 požiadal podpredsedu okresného súdu o vyjadrenie zákonného sudcu k posudzovanému konaniu a predloženie spisu do 11. apríla 2005. Predmetný spis bol krajskému súdu zaslaný 13. mája 2005 a vrátený okresnému súdu 26. mája 2005. Podľa úradného záznamu okresného súdu z 27. mája 2005 predmetný spis predložený 29. apríla 2005 k sp. zn. Spr. 2088/04 bol vrátený do civilnej kancelárie 27. mája 2005. Uvedeným záznamom (č. l. 140 spisu) posudzovaný spis končí.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom nestačí, že štátny orgán vo veci koná (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03). Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva

zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99, III. ÚS 127/03 a ďalšie).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, II. ÚS 32/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 339/05) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitosť veci“, ústavný súd konštatuje, že predmetom sporu je žaloba týkajúca sa finančných nárokov v súvislosti s prechodom práv a povinností z pracovnoprávnych vzťahov v zmysle ustanovenia § 249 Zákonníka práce, teda ide o vec, ktorá po právnej a skutkovej stránke patrí do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva, pričom požiadavka rýchlosti konania je v pracovnoprávnych veciach obzvlášť naliehavá.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v tejto súvislosti nezistil žiadnu okolnosť v správaní sťažovateľa, ktorou by prispel k zbytočným prieťahom v konaní. Sťažovateľ podal predsedovi okresnému súdu 7. apríla 2004 žiadosť o odstránenie prieťahov v konaní, čím dal najavo nespokojnosť s rýchlosťou priebehu predmetného konania. Sťažovateľ doručil ďalšiu sťažnosť na prieťahy v konaní (listom z 15. februára 2005) aj ministerstvu spravodlivosti, ktoré ju postúpilo predsedovi okresného súdu.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu vyššie uvedeného práva, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to bez existencie zákonnej prekážky brániacej okresnému súdu vo veci plynulo konať (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

Ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyhodnotil postup okresného súdu v obdobiach od 7. apríla 1998 do 29. októbra 1998 (6,5 mesiacov), od 29. októbra 1998 do 20. novembra 2003 (60,5 mesiacov) a od 30. mája 2004 do 15. februára 2006 (20,5 mesiacov) ako časové úseky, v ktorých došlo nečinnosťou okresného súdu k zbytočným prieťahom v posudzovanom konaní v celkovej dĺžke 87,5 mesiacov (t. j. 7 rokov a 3,5 mesiacov).

Podpredseda okresného súdu sa k posudzovanému konaniu nevyjadril z dôvodu pracovnej zaneprázdnenosti (str. 4 nálezu).

Na základe uvedených dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že v uvedenom období bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, tak ako mu ho zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, môže ústavný súd prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Sťažovateľ v petite svojej sťažnosti žiadal, aby ústavný súd po vyslovení porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu konať v uvedenej veci bez zbytočných prieťahov. Z uvedeného dôvodu ústavný súd prikázal v danej veci okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov.

IV.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva sťažovateľa, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Ústavný súd pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vzal do úvahy obdobie nečinnosti okresného súdu, ako aj okolnosť, že sťažovateľ svojím správaním neprispel k zbytočným prieťahom v predmetnom konaní. Ústavný súd v okolnostiach tejto veci považuje sumu 75 000 Sk pre sťažovateľa za primeranú so zreteľom na konkrétne okolnosti posudzovanej veci, ako aj dĺžku zbytočných prieťahov v konaní, a preto žiadosti sťažovateľa, ktorý požadoval priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk, vo zvyšnej časti nevyhovel.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia nie je prípadná náhrada škody.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal sťažovateľovi

náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa bolo porušené, a teda mal vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceniteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna šestina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceniteľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na skutočnosť, že dva úkony právnej služby boli realizované v roku 2005, ústavný súd vychádzal pri týchto úkonoch z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2004 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 15 008 Sk, preto ústavný súd priznal náhradu trov za dva úkony právnej pomoci (prevzatie a príprava právneho zastúpenia, vypracovanie ústavnej sťažnosti) každý v hodnote 2 501 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., t. j. dvakrát 150 Sk.

Podľa takto určených kritérií je správny výpočet trov konania v sume 5 302 Sk, ktorú Kancelária ústavného súdu uhradí právnej zástupkyni sťažovateľa. Okresný súd je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia sťažovateľa Kancelárii ústavného súdu, a to v súlade so zásadou primeranosti a zodpovednosti za výsledok v konaní.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. marca 2006